

167 I. N. J. 7

PRÆVIA NUMINIS GRATIA,
Et Suffragante Ampliss: quod Aboæ est,
Philosophorum Collegio,

Sub PRÆSIDIO

Reactoris Academiæ Magnifici

Viri Maxime Reverendi & Celeberrimi,

DN. M. JOH. Munster/

Phil. Pract. & Hist. Prof. Ord. Eccl. Urb.
Fen. Pastoris longe meritissimi, ante Nutri-
toris, nunc Mecænatis sui optimi, perenni
pietatis zelo colendi,

weil

ΤΗΣ ΜΗΔΕΙΑΣ

Sive de

**LUCTA RECTÆ RATIONIS
& ADPETITUS,**

Poëtico-Moraliter,

Pro Solemni in PHIL. GRADU,

Die 20 Martii, A. 1709, loco horisq; solitis,

Modeste disserit

S. R. M. Strip.

PETRUS GASLANDER, Smol.

Exc. JO. WAL.

704
IN DEUM & REGEM

Viro Spectatæ Fidei

Summe Reverendo & Amplissimo Domino

DN. M. ANDREÆ GOEDING,
Diœceseos Wexionensis Archi-Præ-
posito, Senatus Ecclesiastici Vice Præ-
sidi, nec non Templi Cathedralis &
Ecclesiæ Bergundensis Pastori, Cele-
bratissimo, justissimo Gravissimoque;
Patrono ac Studiorum Promotori Ma-
ximo, humili & sincera mente ju-
giter colendo.

Adm: Reverendo atq; Praclarissimo Dn:

DN. M. JONÆ SELLMAN,
Theologo Regii Gymnasii Wexionen-
sis Primario acutissimo, Consistoriali
Seniori Gravissimo, Pastori in Weders-
lôf & Denningelanda dignissimo, ante
Præceptori fidissimo, nunc Promotori
certissimo ætatem suspiciendo,

Ut

Reverendo & eruditionis

DN. ABRAHAMO

Pastori in Gårdsnäs meritissimo, Fausori

ANNOS, INCOLUMITATEM

S.æ R.æ M.ti
ab officiis & fide

*Amplissimo, multaq; rerum civilium peritia
percelebri Viro ac Domino,*

DN. JONÆ NYMAN,
Judici, per tria Territoria, juris & æ-
qui observantissimo, accuratissimoque,
Mecænati & Evergetæ Magno, mul-
tis nominibus venerando.

Reliquis Pariter Adm: Pl:q; Reveren-
dis ac Clarissimis Dom: Magistris S:S:
Theol. & Philos: in dicto Gymn:
LECTORIBUS Celeberrimis & Colle-
gii Sacri **ASSESSORIBUS** æquissimis,
ut, ante aliquot annos, Præceptoribus
optimis; ita nunc Promotoribus suis
propensissimis, nullo non officiorum &
obsequiorum genere perpetim
prosequendis.

& ;
laude conspicuo Dn:

ANANDRO,
suo veteri probatissimo, multum honorando.

ET PROSPERA CUNCTA !!!

Quod Medea furens Vestris se sistat
ocellis,
Me duce, & audacter Nomina Vestra
gerat,
Ordo Verende Virum! faciles ignoscite
quæso!

Namque bonis nimium displicet ille furor!
Sed quia nulla meâ se gratia prodit opellâ,
Hanc illi cupio Nomina tanta dare.
Tum, si quid potui, Reverentia debita Vobis
Et mea me Pietas tale dicare jubent:
Tale dicare jubent Benefactaq; plurima sæpe
Præstita, præstari quæ magis usque peto.
Vobis ergo meæ tenuis textura Minervæ,
Sit munus gratum! quam meæ dextra dedit.
Est opus exiguum; Vester Favor augeat
illud!

Plurima sæpe Favor vilia grata facit;
Est proluxa tamen meæ mens, quæ candida
crebris
Pro Vestra votis Prosperitate calet.
Amplissimorum Vestrorum
Nominum

humillimus cultor

P: G:

*Postquam ab orbita
innocentia declina-
verat homo, man-
sit manebitque in-
concussa veritas ef-
fati, firmo & pa-
tienti animo omnem
devorantis molesti-*

am, Jobi c. 7. v. 1. וְהִלַּח צַבָּא לְאִישׁ עַל-אֶרֶץ
i. e. Nonne militia est homini super ter-
ram? Voce צַבָּא h. l. nec per tempus præ-
finitum, nec πειρατήριον, quicquid dicant
Interpretes, exposita: cum, non quidem bel-
lum formaliter, sed stationem milita-
rem denotet (conf. loc. paral. c. 14. v. 14.)
nullam hæc lex admittit dispensationem, pu-
gnandum, quamdiu vivitur, וְאִישׁ לְאִישׁ
civis, nullo excepto, & id, accipiti sæpe mar-
te, vocabulo hoc ab וְאִישׁ infirmitatem innuente.
Hostes varii sunt & innumeri, iidemque &
externi & interni, quorum propiores etiam
difficiliores; Quid enim prodest hostem de-
bellasse externum, si preditores intra mœnia

latitent? Hujusmodi aliquam pugnam luci publica daturō mihi, non sine causa, succurrit monitum Publii Syri:

Tecum habita & nosce, quam sit tibi curta supellex;

Imo, mecum habito & novi, quam sit mihi curta supellex, eaque, & ingenii, & fortunarum, adeo quidem, ut nulla prorsus spes fuit emergendi; Ultramque autem ut auferent, pro virili allaborarunt Præceptores mei, & heic & in patria, ut de tota re literaria, ita de me optime meriti, unus item alterve alias, & illorum nonnulli, præ ceteris, egregie; quorum Nomina, nisi summa ipsorum obstaret modestia, nunc venerabundus apponerem: quibus omnibus, cum de referenda, quippe quod sibi reservavit Cælum, ne cogitandi quidem relictus sit locus, gratias ago habeoque immortales. Tu autem DEUS mi! qui his, velut mediis, usus, τὴν κατὰ βάθος ἀνωχέειν ita levasti; atque, ut ex 1 Sam: 7. v. 12. יהוה עזרני יהוה letus dicere queam, fecisti! Qualem אכן העזר Tibi erigam? ad Te supplex confugio cernuus precatus, digneris tenues hos conatus in optatum dirigere finem, Tuamque Gloriam! S.

Q Mnera universæ Poëseos vim, ac velut animam, in *imitatione*, non tam illa, quæ ad exemplum vetusti cujusdam Poëtæ componitur, & in ipso pangendi carminis exercitio consistit, quam ea, quæ ipsum rerum, actionum autem, cum primis moralium φυσικὸν καὶ ἠθικὸν exprimere apta nata est, sitam esse, Poëtarum accuratior lectio, totusque sapientum chorus abunde satis docent atque evincunt. Ridetur proinde ab illis, vapulat autem ab his, imperitum vulgus, quod Poëtas, divinos cum Platone dicendos, cum vera θεῖον ἔ in illis reluceat, aniles vendere nugas proterve garrit, eorumque scripta futilia vanorum & mendacium hominum figmenta promiscue proclamant: Cum tamen, ut taceam tantum non omnia Philosophiæ præcepta, fabularum involucris antiquitus fuisse con-

tenta; quam maxime (λόγοι excipiuntur ἀργοί & Poëseos veræ abusus) ut habet πολυτέλειον;

Et prodesse velint, & delectare Poëta.

Utrumque præstant per σαφήνειαν & κρύψιν. Insanire quidem dicuntur, sed cum ratione. Nec mendacii argui queunt, cum ejus absit *formale, animus scilicet fallendi*; licet res expriment, non modo quæ sunt, Sed & quæ non sunt, quasi essent, easque vel ut esse deberent, vel possent; quod, velut arcanum, in Poësi tenendum, & est præcipua inter Historicum & Poëtam distinctio. Virtutes & vitia, more Pictorum coloribus & luminibus, ut vivas, oculis observari credas, ita res ob oculos ponentium, ut personas introducunt, & id, ut suaviter a rudioribus imbibantur virtutes, fugianturque vitia. Inter insignes antiquas fabulas est etiam hæc, quam nobis sumimus strictim delineandam, *Medea.*

§. II.

Hujus parentes, *Ætiam* Colchorum Regem, & *Idyiam*, Fratremque *Abfyrum* faciunt Poëtæ: quæ Jasonis, cum lectissima Thessalorum manu in Colchos, ad aureum Vellus jussu Peliaë capiendum, navigantis amore capta, ne periculorum magnitudine obrueretur verita, facit, data sibi fide matrimonii, per magicas artes, ut vim periculorum nullo negotio superaret, & præda petita tuto auferenda daretur. Fratrem vero sibi a patre, dum ad Argonautas pergeret, immissum ac insequentem necasse membratimque discerptum, ut cursum patris insectantis retardaret, disjecisse dicitur: ut habet etiam Ovid. Lib. 3. Trist: Eadem magicæ artis peritissima, fluvios in suos fontes retor- sisse, sidera lunæque cursus ligasse, se- nes etiam juventuti restituisse, & alia complura perpetrasse fertur admiranda. Hæc breviter, longum foret omnia re- ferre, de Medea historice, licet non dif-

fiteamur varie a variis omnia tradi:
 quod argumento esse potest fabulosa
 pleraque esse (forte aliquid veri subest,
 quod tamen erui vix poterit) quæ de ea-
 dem habentur; præter id, quod ipse Ovid.
in Medic: Fac: revocet, quod alibi de ipsa
 protulerat :

Nec, inquit, Redit in fontes unda supina suos.
Et mox: Nunquam luna suis excutietur equis.
 Aliud ergo sibi hæc ipsa volunt, quod
 jam paucis videamus.

§. III.

MEdea *consilium* notans, *μῆδος* enim a
μάω vel *μῆδομαι*, consilium est, Ætææ
 filii solis & Idyææ, quæ quasi *εἰδῆα* pro
εἰδηκῆα, i. e. cognoscens dicitur, filia
 fuit; consilia enim superne, præeunte
 cognitione, capiuntur: Jason autem
 Ælone natus, cui se adjunxit, *Ἰάσων*
ἰάσων nomen habet, quo ipso indigi-
 tatur, eum, qui prudenter animo me-
 dicinam adhibet, facile fideribus ad li-
 bidinem invitantibus dominari, effræ-
 natas cupiditates vincere, earumque de-
 siderium negligere posse; Sicut hæc fide-

fiderum stitit cursum, filios fratremque discerpsit, patremque reliquit. Alii Medeam artem Circes sive naturæ sororem esse voluerunt: Ars namque pro viribus imitatur naturam, eo perfectior quo propius ad ejus accedit similitudinem. Alii sceleratam & libidinosam eam dicunt: quare etiam tandem in extremas miserias, omniumque odium incurrens, demum in desperationem prolapsa est, ut est apud Sen: Trag. atq; ita ostendendo neminem sceleratum diu esse felicem, ad integritatem homines perducere voluerunt Poëtæ. Nos, si tres hasce sententias ita jungamus, ut Medea, consilii quidem plena, arte quam maxime valuerit, libidine tamen victa, variis se totam daret flagitiis, non usque adeo erimus absurdi. Et quemadmodum veteres Ulysslem rationis participem animæ nostræ particulam, Circe naturam, Ulyssis vero socios corporis affectus rationi repugnantes esse crediderunt; teste Nat. Com. Ita per Medeam, ipsam, inter facultates superiores

res & inferiores, pugnam significari aperte satis ostendit *Eurip. in Medea*, & ex eo *Ovid. L. 7. Metam.*: ubi inter alia si. habet:

*Et luctata diu, postquam ratione furorem
Vincere non poterat; frustra Medea repugnas,
ait. & post pauca; Si possem sanior essem;
Sed trahit invitam nova vis: aliudq; Cupido,
Mens aliud suadet. Video meliora proboque:
Deteriora sequor. - - -*

Denique diu multumq; hoc nefas secum volvens versansque animo, Medea, modo metu, ne, velis sine se vento datis, pœnæ ob proditionem reliqueretur, deterrita; modo spe erecta, ut illo conjugē felix, sidera vertice tangeret: verbo, jam terga dante cupidine vincit, jam relucente flamma vincitur, tandemque victa succumbit. Nec aliter se in aliis sceleribus perpetrandis gessit; vid. Sen: *Trag. aliique.* Quomodo clarius lucta illa, quam nemo mortalium est, qui non sentit, plurimi in eadem victas dant manus, quam etiam nos suscepimus
tra.

tractandam, suis depingi possit coloribus, non video. Videri etiam potest Stiernh: in suo Hercule; quem victoriam certaminis facit reportantem.

§. IV.

Tres in homine dari animæ, vel facultates, vel potentias, quibus *vivit, sentit & intelligit*, ex *scient: Natur:* notas ibidemque explicatas præsupponimus; quarum illa rationis plane expers est, ista de ratione participat, hæc autem per essentiam prorsus est rationalis: quælibet etiam suo gaudet instinctu seu appetitu, illa quidem naturali, ista autem animali, hæc vero rationali, estque ipsa voluntas. Intellectus adeo & voluntas primariæ & propriæ animæ humanæ sunt facultates: *Recta* autem *Ratio*, de qua nunc, eadem cum *intellectu Facultas*, distinguitur *παχυλῶς* sumpta, ab illo, ut magis & minus, sicut eorum conjugata *intelligere & ratiocinari*: quomodo autem a lumine & lege naturæ ac *συνήρησι* differat, vid. Rudr: In practicis sumitur *habitualiter & actualiter*, & est *ipsam rectam naturalem*

intellectus iudicium, ex principiis natura notis, juxta legem ac lumen natura, de rebus civilibus moralibusq; depromptum. Nec heic prætereunda nobilis illa iudicii rationis practicæ in *absolutum*, quo aliquid bonum vel malum in se spectatum; & *comparatum*, quo aliquid, expensis circumstantiis, faciendum fugiendumve iudicatur: quæ multum inter se differunt, sæpe etiam pugnant, & hinc oritur lucta ista rationis secum. De appetitu, præter concupiscibilem & irascibilem, videbamus modo, nunc præcipue intelligimus sensitivum, estque secundum Dn. D. Dithm: *motus cordis acquisitus, ad usum moralem determinatus*. Non enim quæritur stoicorum ἀπάθεια sed eorum moderatio sive μελέωπαθεια.

§. V.

Potentia hæ licet unius imperii cives sint, (non enim incommode homo imperio civili ab eruditis comparari solet, in quo *recta ratio* ad clavum omnino sedere ac præesse debet, voluntas, scilicet

scil. qua actus morales, regina est, *intellectus* consiliarius, nervi rerum gerendarum, variæ animæ vires, subditi affectus rationis sceptro læpe graves, & sic deinceps) non tamen semper amice conspirant, quin nunc occultis agant insidiis, nunc aperto Marte classicum canant ac congregiantur; cum affectus sint instar equi calcitrosi lessorem non patientis; rectorem tamen de throno deturbare haud poterunt, si mascule suas obeat partes. Ubi sciendum imperium rationis non adeo esse absolutum, quin agnoscat superiorem, *legem* scil. *aternam*, & ex hac derivatas alias, ceu normam actionum moralium, cum ipsa alias errori sit obnoxia; quod etiam clare ostendit græc. *ἀνομία*, 1 Joh. 3. 4. nec est *δεσπλικόν*, sed *πολιτικόν*, & velut in blanda regiminis forma, svadendo geritur.

§. VI.

IN existentiam hujus luctæ anxie ut inquiramus, præter id, quod jam dictum est, non videtur e re; ipse namq̃

rerum magister usus quemvis hoc satis edocet; & præterea ostenditur Rom: 2. 14. 15. ubi οἱ λογισμοὶ μετὰ ζῦ ἀλλήλων καὶ τηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι dicuntur: nec lectu indigna sunt, quæ hanc in rem habet Cic: Off: I. *Appetitus*, græce ὄρμη, inter alia dicit, *hominem huc & illuc rapit*; imo sæpe, excusso rationis jugo, quam audire deberet, non tam vera & honesta, quam apparentia & jucunda sectatur bona,

*Ut cum carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia & frustra retinacula
tendens*

*Fertur equis auriga, neque audit currus
habenas.*

Virg. 1. Georg. quibus addi potest Arist. Lib: 1. Eth. Nic.

§. VII.

Quilibet adeo in semet ipso diversas inclinationes & propensiones, dum aliud ratio, aliud appetitus svadet, atque illa huic & hic illi adversatur, persentiscit; Causam vero & originem hujus dissidii, nec Aristoteles, nec ullus gentili-

tilium intellexit; quippe qui labem primævam prorsus ignorarunt: Quærentes eam, vel in temperamento, vel materia prima. Insigniter etiam heic errant *Romanenses* (ut nihil dicam *de Pelag.* aliisque actum etiam secundum urgentibus) qui cum suo *Bellarmin. lib. 1. de gr. pr. hom. cap. 5. Protoplastos cum rebellionem virium primitus fuisse conditos, illa autem ut coereretur, accepisse supernaturale donum justitiæ originalis, quo per lapsum amisso, concreatam rebellionem in actum erupisse, falso docent. Nos nostrates Theolog: meliora ex S. Scriptura, Eph. 4. 24. ubi, ἐν δικαιοσύνη καὶ ὁσιότητι Ἰησοῦ ἀληθείας, in vera justitiæ & sanctitate dicitur conditus homo, & Eccl. 7. 29. חָכְמָה הָיָה לְכָל אִישׁ וְלֹא יָדָע אֶת הַטֹּב מִיּוֹם הַיְהוּדָה i. e. *rectum*; Doctos secuti, natales ejus, non in statu Ἰησοῦ τελειότητος, sed ἀπυστίας invenimus. In Protoplastis nostris nulla prorsus erat δικαιοσύνη *rationis & appetitus, spiritus & carnis*: in mente enim radius divinæ lucis fulgebat, voluntas in ea suavissime acquiescebat; & ratio hominis DEO,*

rationi voluntas, voluntati omnes reli-
quæ potentia subditæ erant, atque ita
nulla ἀνομαλία in toto erat homine. Ve-
rum, prohi dolor! post tristissimam
Protoplastorum παράθεσιν, tam admi-
randa ἀρμονία defuit.

§. VIII.

Verum μὴ ἐκτὸς χορῆ ὀρχέμεθα, neve
extra oleas vagemur, sui luctæ huic
constituendi sunt termini, præsertim
cum non defuerint, qui dictum Eurip: in
Med. Τὰ χρεῖς' ἐπιδάμεθα καὶ γινώσκομεν,
& δ' ἐκπονῶμεν. Et querelam Apostoli
Rom. 7. 19. Οὐχ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν: ἀλλ'
ὃ ἔθέλω κακόν, ἴδω πράσσω. eodem ha-
buerunt loco: Sciendum ergo dupli-
cem in homine dari pugnam, *naturalem*
unam, alteram *spiritualem*; illam jam vi-
dimus, estque ea, quam hominis, etiam
non renati, conscientia & συντήρησις exer-
cet adversus vitia, cum lumine & hone-
state naturali pugnantia, *Rom: 2. 14. 15.*
& *1. 32.* Hæc vero est *spiritus* ἔξ *carnis*
& invenitur in solis renatis: Ubi per
βίο

Spiritus intelligitur, quicquid ex gratia & regenerationis beneficio habetur: *Carnis* autem nomine venit id, quod ex hominis natura, & corruptione reliquum est. Hæc ex reliquiis veteris, & primitiis novi hominis ortum trahit. Differunt adeo hæc luctæ toto cælo, imo tota sua essentia: nimirum: (*α*) *causa & efficiente*, vid. Rom: 8. 9. seq. & *formali*, (*β*) *sine*, (*γ*) *materia in qua*, sive *subiecto*, & denique (*δ*) *objecto*; A quo, ab una parte, excluduntur primi concupiscentiæ motus, quorum noxa gentilibus plane fuit ignota; ab altera vero, non illi solum, & quidem involuntarii, sed & defectus boni & perfectionis debitæ includuntur. Quod notasse sufficiat, non enim licet nobis esse prolixos.

§. IX.

JAM, *Coronidis loco*, in quam partem, in anticipi hoc prælio, *Victoria* inclinare vel possit, vel debeat, ut &, de ejus *effectu*, paucissimis dispiciendum. Certum equidem est, intellectum hominis, per lapsum, *mi-*
lere

fere esse occæcatum, *Eph: 4. 18.* Et quidem, qua *objectum spirituale*, in totum, qua *morale* etiam partialiter: Attamen, juxta legis naturalis præcepta, omnibus, generalia ad minimum, nota, potest homo verum morale bonum a malo, honestum a turpi, discernere, illudque præ hoc eligere: Cumque libero gaudeat arbitrio voluntas, & facultatibus superioribus in inferiores competat imperium, Vid. *Gen: 4. 7.* licet & hæ repugnandi licentiam sibi arrogant, penes eundem utique erit affectus ita lopire, prout hoc argute satis, *judice Pufend.* ostendit *Cartes.* in *de Pass.* ne in actum erumpant vitiosum. Quod si a quoquam effectui perpetuo daretur, ad felicitatem civilem sufficere posset; cum moralia, non tam *internos motus*, nullum effectum aut signum foras proidentes, quam *exteriores actus* respiciant atque forment: Theolog. autem de iis actibus, qui, ut ex Seneca loquitur *Putend.* sunt *extra publicas tabulas*, rectificandis, sollicita est frequentius. Iam do-

docent Ethici communiter, dum virtutem in perfectam & imperfectam distinguunt, illam esse, cum, affectibus plene & plane devictis, promte sine ulla lucta secundum virtutem vivitur; hanc autem exerceri cum pugna appetitus rationi resistentis, quam etiam virtutem esse negat Wendl. Atqui talis congruentia omnium affectuum & facultatum, cum regula rectæ rationis, in hominem, in hac vita, non cadit: *non enim vivitur cum perfectis*, fatente Cic: Off. 1. *Et quis unquam, ut loquar cum Dithm: talem cognovit virum, cujus mens, voluntas, affectus & motus deniq; omnes in tali equilibrio constiterint, ut nunquam in alterutram partem deflexerint, aut appetitus imperium voluntatis non excusserit. Semel insanivimus omnes, ut Lipsius recte dicere solitus est. Nemo sine crimine vivit. Nulla adeo alia virtutū omnium perfectio in uno datur, nisi quatenus est imago, Simulacrum & imitatio quædam virtutis, quam recte quærent & describunt Moralistæ, perfectissima; sicut nec Summum Bonum, ni-*

si in descriptione, *perfectum*: hoc autem mihi, ut pingui liceat agere minerva, videtur esse a prudentibus expositum in ea perfectione, cujus non est capax humana infirmitas, velut metam, ad quam summo nisu omnes properare debent; & quo longius quis, in hoc virtutum stadio, fuerit progressus, eo solidiore dignus censebitur laude, in hoc est aliquo prodire laus, si non datur ultra. Horat: vid. si placet, Cic. in Lal. de viro agens bono. Quod tamen citra cujusquam, dictum sit, præjudicium, quilibet suo abundet sensu.

Et sic, summis saltim lectis vestigiis, manum de tabula, licet in amplissimos moralis disciplinæ, ut & Mythologiæ, campos expatiandi materia hæc præberet aniam, urgens necessitatis trahit telum, cui impar sum resistendo. Quod tamen antequam fiat, monendum circa §. ult. nos tanto minus negare, ut etiam veneremur θεῖον illud, ab Arist. ὑπὲρ ἀνθρώπων & dictum, quod in moralibus invenitur, *virtutem* scil. *heroicam*, quæ propriis

priissime sumitur pro admiranda & plane divina *virtute*, v. c. *fortitudine*, sive *spirituali*, cujus exemplum etiam in *Megal. nostro Lutbero* habemus insigne, sive *civili*, sive *bellica*; cujus partes velut *essentiales*, quod notasse non pigebit, a Prætor: κατὰ λέξιν ponuntur, *impetus extraordinarius*, *constantia summa* & *felicitas admiranda*; Exempla hujus plura proferrī solent, nec de paucis, nobis, in dulcissima nostra Patria, in sinu gratulari & possumus & debemus; Omnibus autem non difficilem solum reddidit, sed & præripuit *palmam* hanc REGUM Augustissimus CAROLUS XII. REX noster Invictissimus, Clementissimus, cui æternum benedicat Omnipotens DEUS!

Ὁ μόνω Δόξα αἰώνιος!

